

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО
ПРАВознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»



Декан юридичного факультету

Лазур Я.В.

9 червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАРЛАМЕНТАРИЗМ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська


..... Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Парламентаризм» для здобувачів вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми **Право**.

Розробники: д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства Пирого І.С.

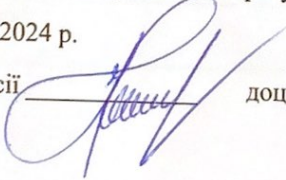
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні *кафедри конституційного права та порівняльного правознавства*

протокол № 13 від «13» *червня* 2024 р.

Завідувач кафедри  проф. Бисага Ю.М.

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

протокол № 8 від «13» *червня* 2024 р.

Голова науково-методичної комісії  доц. Черевко П.П

© Пирого І.С., 2024

© Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства , 2024 р.

©ДВНЗ «Ужгородський національний університет» , 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників очна / заочна	Розподіл годин за навчальним планом	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4 / 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120 / 120	1	1
Кількість модулів - 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,5 аудиторних – 42 / 12 самостійної роботи – 78 / 108	1	1
	Лекції:	
	22	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	78	108

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Парламентаризм» є: ознайомлення студентів з актуальними проблемами сучасного парламентаризму: питаннями становлення та еволюції, організації парламентів; повноваженнями та функціями парламентських установ, з особливостями функціонування сучасних парламентів, процедурою їх формування, а також з процесом законотворення й моделями реалізації цієї функції у країнах з одно- і двопалатними парламентами, становленням та функціонуванням парламенту в Україні і світі. Занурення в історію і сучасні проблеми представницької законодавчої влади зробить політичні механізми прозорішими і зрозумілішими, сприятиме формуванню раціональної політичної свідомості студентів.

Ця дисципліна дає ключ до розуміння сучасних проблем державотворення, ефективного функціонування парламентів і парламентаризму, сприяє загальному розвитку студентів, формуванню політичної культури та формуванню активної громадянської позиції. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному контексті;

Фахові компетентності спеціальності (СК):

- СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності;
- СК 3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні;
- СК 4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України;
- СК 10. Здатністю ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування;

- СК 11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів;
- СК 12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника;
- СК 13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією;
- СК 14. Здатність самостійно готувати проекти нормативноправових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати впливу на відповідні суспільні відносини;
- СК 15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Парламентаризм» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) як:

- ОК 06 Історія держави і права України.
- ОК 08 Ділова Українська мова
- ОК 11 Конституційне право України
- ОК 12 Конституційно – процесуальне право
- ОК 19 Права людини
- ОК 30 Історія вчень про державу і право
- ОК 34 Навчальна практика

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «Парламентаризм» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	РН 1
Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	РН 2
Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	РН 3
Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	РН 6
Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права	РН 12

різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.	
Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	PH 13
Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	PH 14
Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	PH 15
Брати продуктивну участь у розробці проєктів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.	PH 16
Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	PH 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Парламентаризм».

Програмні результати навчання	Шифр PH
Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	PH 1
Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	PH 2
Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	PH 3
Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	PH 6
Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.	PH 12
Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	PH 13
Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	PH 14
Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	PH 15
Брати продуктивну участь у розробці проєктів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.	PH 16
Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	PH 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; виконання

індивідуальних та групових теоретико-прикладних завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи студента; виступи на практичних заняттях, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе; виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт; залік.

У процесі вивчення курсу значна увага приділяється систематичній самостійній роботі студентів.

Метою самостійної роботи студентів є:

- забезпечення фундаментальної загальноосвітньої та практичної підготовки студентів;
- засвоєння методів самостійного вивчення навчального матеріалу, навичок здобуття глибоких знань;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного студента;
- оволодіння студентами культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, формування власної точки зору на питання, що вивчаються.

Серед форм самостійної роботи практикується підготовка рефератів, проведення семінарів як форм перевірки, підсумку та узагальнення навчальної роботи, тести, проблеми для обговорення. Це сприяє поглибленому вивченню навчального матеріалу

Основними формами самостійної роботи є:

- 1) самостійне вивчення окремих тем і питань до семінарських та практичних занять на основі навчальної, монографічної літератури, документів, матеріалів, періодичних видань;
- 2) написання есе з тем курсу;
- 3) формулювання базових та актуальних питань з окремих тем курсу;
- 4) підготовка рефератів з актуальних проблем курсу;
- 5) творчі завдання;
- 6) тести;
- 7) підготовка до заліку.

Методика написання есе

Есе — це короткий прозовий твір, де автор викладає свою думку з конкретного питання, яке відображене у темі, зважуючи всі аргументи “за” і “проти”. У тексті можна використовувати цитати з письмових творів і думки інших авторів, але із чітким зазначенням прізвищ і джерел, звідки взята цитата (думка), цитування не може становити більше однієї третини тексту. На окремій сторінці слід зазначити список джерел (підручники, спеціальна література, інтернет-джерела, виступи або промови), які використовувались під час написання есе.

Тестові завдання спрямовані на визначення рівня оволодіння студентами основних понять сучасного парламентаризму. Тестові завдання зорієнтовані і на контроль знань, і на самоосвіту студентів, формування в них політичного мислення. Студенту варто працювати одночасно з 2–3 підручниками. У списку рекомендованої літератури з кожної теми курсу подано монографії і статті вітчизняних і зарубіжних дослідників. Звичайно, при підготовці не обов'язково обмежуватись цим списком.

Методи навчання: пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод;

робота в малих групах тощо.

Аудиторна та самостійна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацією навчання, зокрема, в системі Moodle та за допомогою платформ Google (Google Meet, Classroom тощо).

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти залік (іспит), – 35 балів);

- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни – змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;

- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю - залік

Методи поточного контролю: усний та письмовий.

Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи описові та практичні завдання, а також тести.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума	
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10		60	100
4	4	4	4	3	3	4	2	4	4			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	20	40
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-
Письмова контрольна робота	-	-
Модульна контрольна робота	1	60
Разом	21	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	Відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	Задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінка *відмінно* (A) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре* (**B**) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре* (**C**) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка *задовільно* (**D**) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка *задовільно* (**E**) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка *незадовільно* (**FX**) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка *незадовільно* (**F**) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

За результатами контролю знань студентів, дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «*відмінно*», «*добре*», та «*задовільно*».

Студент має право підвищити оцінку, складаючи залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Парламентаризм, як категорія науки конституційного права.

1. Світовий парламентаризм, як доктрина і політична практика: історико правові аспекти виникнення і розвитку. Етапи розвитку парламентаризму в Україні.
2. Основні підходи до визначення поняття парламентаризму. Ознаки та принципи парламентаризму.
3. Класифікація різновидів парламентаризму. (Незавершений парламентаризм. Парламентське правління. Моністичний парламентаризм. Дуалістичний парламентаризм. Раціоналізований парламентаризм. Парламентський міністеріалізм.)

Тема 2. Парламентський бікамералізм.

1. Історичні витоки парламентського бікамеризму.
2. Бікамеризм як аспект демокритичного представництва.
3. Різновиди бікамеризму
4. Бікамеризм як проблема в конституційному процесі України

Тема 3. Парламент – як представницький орган.

1. Поняття, ознаки та головні напрямки парламентської реформи.
2. Компетенція та акти Верховної Ради України.
3. Статус народного депутата України.
4. Сесії Верховної Ради України.

Тема 4. Структура сучасних парламентів.

1. Верховна Рада – парламент України.
2. Поняття та ознаки парламенту.
3. Види парламентів.
4. Чисельний склад Верховної Ради України.
5. Структура та строк повноважень Верховної Ради України.

Тема 5. Об'єднання народних депутатів у Верховній Раді України.

1. Організація роботи Верховної ради України
2. Формування депутатських фракцій.
3. Керівні посадові особи Верховної ради України.
4. Порядок прийняття рішень та види голосувань.

Тема 6. Конституційно – правове регулювання статусу парламентської опозиції у Верховній Раді України.

1. Поняття, класифікація і сутність парламентської опозиції.

2. Сучасний стан та проблеми правового регулювання вітчизняного інституту парламентської опозиції.

Тема 7. Теоретичні засади фракційної стабільності парламенту.

1. Наукові підходи до формування й функціонування парламентських фракцій
2. Понятійно-термінологічний апарат забезпечення фракційної стабільності парламенту
3. Тенденції та принципи забезпечення фракційної стабільності парламенту.

Тема 8. Конституційно – правове регулювання гарантій депутатської діяльності в Україні.

1. Поняття та ознаки гарантій депутатської діяльності.
2. Класифікація гарантій депутатської діяльності.
3. Правове регулювання гарантій депутатської діяльності на сучасному етапі: Україна і зарубіжний досвід

Тема 9. Законодавчий процес в Україні.

1. Поняття, стадії та принципи законодавчого процесу.
2. Реалізація права законодавчої ініціативи, способи подання і розробки законопроектів.
3. Процедура розгляду законопроектів у комітетах ВРУ.
4. Обговорення та прийняття законів на пленарних засіданнях ВРУ.
5. Порядок опублікування та введення в дію законів України.

Тема 10. Конституційно-правове регулювання лобістської діяльності у світі.

1. Теоретичні засади лобізму в органах публічної влади.
2. Зарубіжний досвід лобістської діяльності в органах публічної влади.

Тема 11. Лобістська діяльність в Україні.

1. Закон України «Про лобіювання».
2. Становлення та перспективи розвитку лобізму в органах публічної влади України

Модуль 1.	Тема 1. Парламентаризм, як категорія науки конституційного права.
	Тема 2. Парламентський бікамералізм.
	Тема 3. Парламент – як представницький орган.
	Тема 4. Структура сучасних парламентів.
	Тема 5. Об'єднання народних депутатів у Верховній Раді України.
	Тема 6. Конституційно – правове регулювання статусу парламентської опозиції у Верховній Раді України.
	Тема 7. Теоретичні засади фракційної стабільності парламенту.
	Тема 8. Конституційно – правове регулювання гарантій депутатської діяльності в Україні.
	Тема 9. Законодавчий процес в Україні.
	Тема 10. Конституційно-правове регулювання лобістської діяльності у законотворчому процесі.
	Тема 11. Лобістська діяльність в Україні.

6.2. Структура навчальної дисципліни для очної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин – 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Парламентаризм, як категорія науки конституційного права.	12	2	2	-	-	6
Тема 2. Парламентський бікамералізм.	12	2	2	-	-	6
Тема 3. Парламент – як представницький орган.	11	2	2	-	-	6
Тема 4. Структура сучасних парламентів.	11	2	2			6
Тема 5. Об'єднання народних депутатів депутатів у Верховній Раді України.	10	2	2	-	-	8
Тема 6. Конституційно – правове регулювання статусу парламентської опозиції у Верховній Раді України.	10	2	2	-	-	8
Тема 7. Теоретичні засади фракційної стабільності парламенту.	10	2	2	-	-	8
Тема 8. Конституційно – правове регулювання гарантій депутатської діяльності в Україні.	10	2	2	-	-	6
Тема 9. Законодавчий процес в Україні.	10	2	2	-	-	6
Тема 10. Конституційно-правове регулювання лобістської діяльності у законотворчому процесі.	12	2	2	-	-	6
Тема 11. Лобістська діяльність в Україні.	12	2				6
Разом за семестр	120	22	20	-	-	72
Разом за рік	120	22	20	-	-	72

6.3. Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин – 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Парламентаризм, як категорія науки конституційного права.	9	2	1	-	-	10
Тема 2. Парламентський бікамералізм.	9			-	-	9
Тема 3. Парламент – як представницький орган.	10			-	-	9
Тема 4. Структура сучасних парламентів.	10	2				9
Тема 5. Об'єднання народних депутатів депутатів у Верховній Раді України.	10			-	-	9
Тема 6. Конституційно – правове регулювання статусу парламентської опозиції у Верховній Раді України.	10		1	-	-	10
Тема 7. Теоретичні засади фракційної стабільності парламенту.	10			-	-	12
Тема 8. Конституційно – правове регулювання гарантій депутатської діяльності в Україні.	10	2		-	-	10
Тема 9. Законодавчий процес в Україні.	10			-	-	10
Тема 10. Конституційно-правове регулювання лобістської діяльності у законотворчому процесі.	9			-	-	10
Тема 11. Лобістська діяльність в Україні.	7		2	-	-	10
Разом за семестр	120	8	4	-	-	108
Разом за рік	120	8	4	-	-	108

6.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		очна	заочна
1	Тема 1. Парламентаризм як політико- правова доктрина і конституційно-правова доктрина.	2	
2	Тема 2. Парламент як представницький орган.	2	1
3	Тема 3. Об'єднання народних депутатів України у Верховній Раді України.	2	1
4.	Структура сучасних парламентів.	2	
5	Тема 5. Коаліція депутатських фракцій. Правовий статус парламентської опозиції та його вдосконалення.	2	
6	Тема 6. Правовий статус народного депутата України. Депутатський індемнітет та імунітет.	2	
7	Тема 7. Законодавчий процес у Верховній Раді України та напрямки його вдосконалення.	2	1
8	Тема 8. Проблеми конституційно-правового регулювання лобістської діяльності в законодавчому процесі в Україні.	2	
9	Тема 9. Лобістська діяльність в Україні	2	
10.	Тема 10. Парламентський контроль і проблеми його ефективності.	2	1
Разом		20	4

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	Заочна
1	Тема 1. Парламентаризм, як категорія науки конституційного права.	8	10
2	Тема 2. Парламентський бікамералізм.	8	10
3	Тема 3. Парламент – як представницький орган.	6	10
4	Тема 4. Об'єднання народних депутатів депутатів у Верховній Раді України.	8	10
5	Тема 5. Конституційно – правове регулювання статусу парламентської опозиції у Верховній Раді України.	8	10
6	Тема 6. Теоретичні засади фракційної стабільності парламенту.	8	12
7	Тема 7. Конституційно – правове регулювання гарантій депутатської діяльності в Україні.	8	10
8	Тема 8. Законодавчий процес в Україні.	8	12
9	Тема 9. Конституційно-правове регулювання лобістської діяльності.	8	12
10	Тема 10. Парламентський контроль і проблеми його ефективності.	8	12
Разом		78	108

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література

1. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього. /за заг. Ред. Л. Комахи, І. Алексеєнко. К.: ВПЦ «Київський університет». 2022. 975 с.
2. Посібник з підготовки оцінки законодавчого впливу. Парламентський центр та Лабораторія законодавчих ініціатив. 2022. 78 с.
3. Парламентаризм як особлива система публічного управління: навчально – методичний посібник. / за заг. ред. В.А.Гошовська та ін. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2023. 264 с.
4. Дерев'яно С.М., Матвієнків С.М. Політичне прогнозування: навчально – методичний посібник. Івано Франківськ: Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника. 2022. 146 с.
5. Воєнний парламентаризм: як парламентарії відпрацювали в умовах спільної загрози. 2022. Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <http://surl.li/meqon>
6. Мамонтова Е. В. Регалії верховної влади як інструменти легітимації політичного порядку. Актуальні проблеми політики. 2021. Вип. 68. с. 70–75.
7. Пендюра М.М. Теорія держави і права. Курс інтерактивних лекцій. Київ : 7БЦ. 2023. 468 с.
8. Парламентаризм в Україні та країнах Європи: історико правова ретроспектива і сучасність: Матеріали 14-тох Всеукр. наук. конф. ІППО НУ «Львівська політехніка». Львів : Л Преса. 2022. 224 с.
9. Елітознавство: Підручник / за заг. ред. В.А. Гошовської, Л.Г. Комахи. 2-е видання, перероблене та доповнене. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури». 2022. 548 с.
10. Михеєнко Р. Виконавча влада і конституційні статуси Президента України та Кабінету Міністрів України. *Право України*. 2023. № 8.

Додаткова література:

1. Драбчук Т., Щербак О., Юрко Г. Проблеми влади: суперечності законодавства. *Збірник наукових праць при УАДУ при Президентіві України. Державне управління та місцеве самоврядування*. Харків : УАДУ ХФ. 2024. №. 4.
2. Гончаренко В. Склад верхньої палати бікамерального парламенту (історико-правовий аспект) *Вісн. Нац. акад. прав. наук України*. № 3 (74). 2024. С.48-55.
3. Заєць А. Принцип розподілу влад в новітній українській конституційно-правовій практиці. *Вісник Академії правових наук України*. 2021. № 2.
4. Кампо В. Деякі питання реформування державної влади в Україні: територіальні аспекти. *Українське право*. 2023. № 1.
5. Кислий П., Вайз Ч. Становлення парламентаризму в Україні: На тлі світового досвіду. К.: Абрис. 2024.
6. Коваленко А. Розвиток виконавчої влади в Україні на сучасному етапі: теорія та практика: монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2022.
7. Огляд іноземного досвіду законодавчого регулювання інституту бізнес-омбудсмена, особливості статусу бізнес-омбудсмена, його права та гарантії діяльності : Інформ. довідка,

підготовлена Європ. інформ.-досл. центром на запит народного депутата України URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/documents/Request/72664.html>.

8. Видрін Д. Корпоративний капіталізм і корпоративний парламент. *Часопис Парламент*. №1. 2023. с. 46-47.

9. Порфімович О. Л. Лобістська діяльність органів державної влади (на прикладі МВС України). *Актуальні проблеми юридичних наук у дослідженнях вчених*. 2021. № 30. с. 27-31.

10. Коваль В. Становлення парламентаризму в Європейському Союзі. *Право України*. 2024. № 2. с. 143-147.

11. Кривенко Л. Парламент і парламентаризм. *Парламентаризм в Україні: теорія і практика*. 2021. с. 246–251.

12. Реєнт О. О. Розвиток парламентаризму в Україні. *НАН України, Ін-т історії України*. 2022. 126 с.

13. Шаповал В.М. Зарубіжний парламентаризм. Київ : Основи. 2021. 141 с.

Міжнародні акти

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

2. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину від 04.04.1997 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_334.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Конвенція про права дитини від 11.1989 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021

5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

6. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння і покарання від 26.01.87 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085

7. Етичні принципи медичних досліджень за участю людини у якості об'єкта дослідження: Гельсінська декларація Всесвітньої медичної асоціації від 01.06.1964р. URL: http://zakonrada.gov.ua/laws/show/990_005.

8. Етичні принципи проведення медичних досліджень за участю людей як суб'єктів дослідження: Гельсінська декларація 1964р. Всесвітньої медичної асамблеї (із змін. і допов.). URL: http://knigi-uchebniki.com/mejdunarodnoe-pravo_696/eticheskie-printsipyi-provedeniya-meditsinskih.html.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm> – Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія.
2. <http://www.lsl.lviv.ua/> - Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника.
3. <http://www.library.univ.kiev.ua> – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.
4. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
5. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України.
6. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу.
7. <http://www.nbu.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України.
8. <http://www.nbu.gov.ua/db/ref.html> - реферативна база даних НБУ ім. В.І.Вернадського (включаючи юридичні науки).
9. <http://www.nbu.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського.
10. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/> - електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського.
11. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники.
12. <http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека.
13. <http://www.slovari.org> – каталог словників (у тому числі, юридичні)
14. <http://www.ebk.net.ua> – повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева).
15. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm> - юридична бібліотека (Україна)
16. <http://pravo.biz.ua/> - юридична бібліотека (Україна).
17. <http://www.vuzlib.net/> - економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники)
18. <http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> – безкоштовна здобувач освітиська бібліотека юридичних ресурсів.
19. www.lawukraine.com - каталог юриста.
20. www.defence.com.ua - сам собі юрист